

Chuyện Thăng Lai

Phạm Phát

Hắn là thằng con lai. Mẹ hắn là một phụ nữ ở vùng cát Quảng Nam bị Mỹ hiếp, dính bầu đẻ ra hắn.

Ông ngoại hắn chỉ có mình mẹ hắn, ngoài ba mươi mà chưa chồng. Thương con gái mồ côi mẹ, chừ lại gặp chuyện éo le, ông khuyên nhủ con gái:

- Thôi, xấu hổ chi con, tại chiến tranh chớ tại chi mình, ai nói chi kệ họ, con ráng giữ rồi đẻ ra để cha nuôi cho. Hắn cũng là con người, lại cũng là hột máu của mình, nhà mình lại đơn chiếc một cha một con, biết đâu ông trời ổng cho mình đó con...

Nghe lời cha, cô gái cúi mặt che bụng chịu đựng. Ơn Trời, mẹ tròn con vuông, tọt ra thặng cu gần bốn cân, khóc oang oang. Ông ngoại ngồi ngoài phòng sinh nghe thấy, cười hề hà, bảo:

- Thấy chưa, hắn khóc tiếng Việt mình đó, oa... oa, cha tổ thặng cu, ha ha...

Tới ngày đầy tháng, đích thân ông ra chợ mua sắm đầy đủ lễ vật về, áo dài khăn đóng cúng vái rất kỹ lưỡng, cầu xin mười hai Bà mụ phù hộ cho cháu ông lanh ăn lẹ lớn, lớn lên thành người Việt mình đàng hoàng. Rồi ông đặt tên cho hắn là Phan Lai. Phan là họ nhà ông. Ông bảo với con gái: ngoại của hắn là đây mà nội của hắn cũng là đây. Con ráng nuôi hắn, sau này về già con nhờ. Rồi ông mà trăm tuổi thì hắn bưng nôi hương cho ông chứ còn ai vô đây?

Rồi đúng như lòng mong ước của ông ngoại và mẹ hắn, hắn lớn như thổi. Và càng lớn hắn càng giống một lính Mỹ nào đấy. Da trắng như bạch tạng, tóc râu ngô, mắt xanh lơ lơ, mỗi khi hắn nhìn ai thì người đó thấy như hắn dò xét họ điều gì. Được cái là từ ăn mặc cho chí chơi bời thì không khác sấp nhỏ hàng xóm. Thương nhất là lúc ngồi trong mâm ăn, mới tí tuổi đã biết gắp miếng ngon bỏ chén ngoại, cơm ghé khoai, rau lang luộc chấm mắm cái cứ bưng chén lua ào ào. Buồn cười nhất là khi nói chuyện với hắn, mặt mũi thì rất thành phố mà giọng nói thì nhà quê một cục, ngó như một thằng bé giả.

Ngày đầu đi học, ông ngoại đưa tới lớp. Cô giáo sợ cháu mặc cảm, e dè, ra tận cửa đón vào. Không ngờ mới thả xuống đã sà vào giành đồ chơi của bạn. Rồi mẫu giáo, cấp I, cấp II cứ mỗi năm một lớp, còn được chọn vào đội học sinh giỏi toán của trường. Đi học một buổi, một buổi ở nhà quơ củi, chăn bò. Một lần để bò ăn lúa bị người ta dất bò. Nghe lời ông hắn đến nhà người giữ bò vòng tay cúi đầu:

- Con xin lỗi ông. Con gửi bò cho thằng bạn nó dùm chạy về nhà coi chừng siêu thuốc cho mẹ. Không ngờ thằng nó ham chơi, để...

- Thôi thôi, biết thương mẹ rứa là tốt, ông tha cho... Rồi ông vào nhà lấy hai cái bánh, bảo: Hôm nay nhà ông có giỗ...

Lai giũ hai tay nhận bánh:

- Con cảm ơn ông. Rồi dất bò về.

Cho đến một hôm... Hôm đó, đi học về, vừa bước vào nhà, hắn thấy khang khác. Ông thì ngồi nhà trên lạng lẹ hút thuốc, mẹ thì ngồi dưới bếp thút thít, thấy hắn bước vào thì khóc to thành tiếng. Hắn hoảng sợ, quăng cặp sách chạy đến ôm mẹ: - Mẹ ơi, có chuyện chi rứa mẹ?

Một chập lâu, mẹ hắn mới lau nước mắt, hỏi chậm rãi:

- Con ơi, con muốn đi Mỹ không?

- Đi làm chi mẹ?

- Đi tìm cha con...

- Không, không! Không đi mô hết!

Hắn vừa dậm chân sừng sộ vừa khóc rồi vùng vằng ra ngồi dưới gốc cau ở góc sân. Bỏ cơm.

Tối hôm đó, hai ông cháu lên giường một lúc thì ông bảo hắn:

- Con nè, chừ chính phủ Mỹ muốn đưa những đứa con lai về Mỹ. Có một nhà ở Sài Gòn muốn đưa mẹ con ba cây vàng để xin con về làm con, cho học tiếng Mỹ để cùng gia đình họ sang Mỹ. Ông thương hai mẹ con đứt ruột. Nhưng con nè, họ biểu: con có đi luôn đâu, cũng tỉ như đi du học, lâu lâu lại về. Nhà họ cũng rứa ngại chi. Với lại con tính, nhà mình đang khó, mẹ con lại đau ốm, không tiền thuốc thang.

Thằng bé nghe ông nói, nghe chừng xuôi xuôi, không nói gì, rồi cũng lăn ra ngủ. Sáng hôm sau, hai vợ chồng nhà Sài Gòn đến. Hết vợ đến chồng dụ dằng thuyết phục hắn. Hắn cũng chỉ im lặng. Nhưng mọi việc sau đó

diễn ra suôn sẻ. Và quyển sách đời hẳn từ đó, mở qua một trang mới. Năm đó hẳn 15 tuổi, đang học dở lớp 9.

Vợ chồng nhà Sài Gòn chẳng ai xa lạ, chính là vợ chồng nhà Kim, bạn thân của gia đình tôi, đã mua Lai về làm con, cho học tiếng Anh trong hai năm trước khi qua Mỹ.

Qua Mỹ được vài ba năm chi đó, vợ chồng Kim về Sài Gòn, ra thăm tôi. Kim kể:

- Ông biết không hồi mới qua, vợ chồng tôi cứ phập phờ phật phồng lo. Thiếu chi những đứa lai, lúc còn ở nhà cứ má má con con, khi qua đến bên nó rồi, hẳn dở què bà nó mô phải má tôi. Rứa là xôi hồng bông không. Còn thằng này thì thương lắm. Ở nhà ăn ở với nhà tôi rặng thì qua bên nó vẫn y rứa. Hẳn nói với bà xã tôi: *Ở nhà con có mẹ, qua đây con có má, má với mẹ bằng nhau. Ở nhà con không có em, chừ con có đến năm đứa em, ai sướng bằng?*

Vợ chồng tôi cũng không phân biệt con nuôi con đẻ, phân theo tuổi nó là anh cả, và sắp con tôi cũng chịu anh cả lắm. Qua đến đó chúng tôi về định cư ở Houston bang Texas, cho gần gia đình bà xã tôi.

Vừa ổn định chỗ ở xong, cả nhà xấp vô làm ăn luôn: tôi nhận đi cắt cỏ cho các nhà vườn, bà xã làm neo(1), thằng lớn đi bỏ báo, sắp nhỏ đi học. Thằng Lai lúc thì phụ ba, khi thì giúp mẹ. Hẳn í à, khéo tay lắm, mới mấy tháng đã được khách hàng khen, chẳng mấy chốc đã thành thạo. Khi đã thành thạo chính rồi, má hẳn lập cho hẳn một cuốn sổ giao hẳn tự ghi công, đến cuối tháng trả lương sòng phẳng. Hẳn cũng thích vậy, bảo:

- Ba má cho con tập tự lập nhé. Rồi còn phải cưới vợ nữa chứ.

Tưởng hẳn nói chơi, không ngờ mới hơn một năm, một hôm hẳn ngỡ ý với vợ chồng tôi muốn xin ra ở riêng.

- Chớ con định ở chỗ nào? - má hẳn hỏi.

Hẳn chỉ nói hai tiếng có chỗ rồi dẫn cả nhà ra xem. Một ngôi nhà nhỏ xiêu vẹo bỏ hoang giữa một khu vườn rộng. Mọi người nhìn ngôi nhà sắp sụp trở mắt nhìn hẳn. Chưa kịp hỏi thì hẳn đã nói con tìm hiểu kỹ rồi. Nhà này là của vợ chồng một người Mỹ, nửa đêm không hiểu vì sao người chồng lăn đùng ra chết, người vợ bỏ đi mấy năm nay không thấy trở lại.

Mấy đứa em hẳn lè lưỡi:

- Anh định đến ở đây? không sợ hả?

- Sợ gì?

Mấy đứa em gái la lên:

- Sợ ma!?

- Không có ma! Mà có anh cũng chẳng sợ!.

Má hẳn bảo:

- Con đã suy nghĩ kỹ chưa?

Hẳn nói chậm rãi:

- Con đã tính rồi. Ở đây về nhà mình chỉ vài tiếng xe đạp. Lúc rảnh rồi, con tranh thủ đạp xe đến sửa sang dọn dẹp, trồng rau... Con sẽ làm cho ngôi nhà này hồi sinh. Chỉ xin ba má liên hệ nhà chức trách xin phép cho con, xin các em ủng hộ anh.

Kim bảo:

- Bà xã tôi quá bất ngờ, thậm chí hơi sốc vì lâu nay thấy hẳn làm ăn ngon lành, cũng có ý định giúp hẳn vừa làm nghề vừa tập quản lý shop, đợi đến lúc đủ lòng đủ cánh thì giao hẳn cho nó lập nghiệp. Nhưng tôi thì không quá bất ngờ như bà. Lâu nay, cứ chiều chiều hẳn một mình đạp xe ra ngoại ô, tưởng hẳn đi chơi. Không ngờ hẳn đã lặng lẽ chuẩn bị trước. Tôi chú ý hẳn ngay từ hồi còn ở nhà, trong cái vóc đáng vị thành niên của hẳn đã bắt đầu chớm nở, những ý tưởng vượt tuổi tác.

Vì thế tôi bàn với bà xã và các em, hết sức giúp hẳn. Nhưng hẳn bảo:

- Con chưa ra ngay đâu, con sẽ làm cho ngôi nhà đó không còn là nhà hoang nữa mới đến ở.

Và không phải đợi lâu, khoảng năm sáu tháng sau, nhà cửa tinh tươm, vườn tược tươi tốt. Sương mát nhất là cái giàn bí trước nhà, ngó y chang cái giàn bí của ông ngoại hẳn ở quê, những quả bí mập mạp, xanh bóng chen nhau thòng xuống, ăn không hết hẳn mang cho những nhà lân cận. Đến cuối năm đó hẳn mới đến ở. Đến hôm trước, hôm sau treo biển làm neo, lấy tên shop neo FANLAI. Chưa bao lâu, khách đến nườm nượp, phần lớn khách quen, còn có vẻ nhộn nhịp hơn shop neo của má hẳn.

Chừ thì ngon lành rồi. Chưa đầy hai mươi mà ngó cung cách làm ăn của hẳn đã khác mình. Tuồng như có sẵn trong máu hẳn một cái gì đấy của xã hội công nghiệp. Hẳn bảo với tôi:

- Ba thấy con làm ri được không, các bà các chị các em ở Mỹ đến làm móng, con học tiếng của họ, khách hàng nhất là các cô trẻ thích học nghề, con dạy nghề cho miễn phí luôn, nhưng cứ mỗi tháng phải đến làm cho con một ngày, mà cũng chỉ trong năm đầu thôi. Tôi hỏi:

- Có ai học không?

- Khói đũa, có đũa đã thành nghề đến làm cho con rồi đấy.

Ông tính hấn có ghê không? Lại còn ri nữa: Khi đã có người đến làm rồi, hấn giao shop cho họ coi, tranh thủ làm việc khác. Trồng rau, nuôi gà, đi nhặt vỏ đồ hộp. Một bao tải khoác vai, mũ lưỡi trai hát ngược ra sau, lúc đi bộ lúc đạp xe, lượm vỏ lon về đổ dồn đống ở góc nhà. Không khác chi một thằng ve chai Việt Nam trên đất Mỹ. Các em hấn chê:

- Bôi bác quá ông ơi!

Hấn chỉ cười. Hấn rí tai tôi:

- Dưới đồng vỏ đồ hộp là cái két của con đấy, hằng ngày kiếm được đồng nào con bỏ vào một hộp bánh nhét dưới đó, cuối tuần mang về gửi má giữ hộ.

Kim còn kể nhiều chuyện về thằng con lai của anh ta. Cứ sau mỗi chuyện thú vị, Kim lại lắc đầu kêu:

- Cái thằng kỳ cục hết chỗ nói!

Băng đi trên chục năm. Trong thời gian đó, nhà Kim có về nước đôi lần nhưng chỉ ở Sài Gòn rồi đi.

Tết vừa rồi, hai vợ chồng về ăn tết ở Hội An có ra thăm tôi. Chuyện thằng Lai ngày trước Kim kể với tôi, tưởng đã quên đi, nay gặp lại Kim, bật nhớ. Tôi hỏi:

- Thằng Lai rặng rồi?

- Kỳ cục lắm, Kỳ cục lắm! Chừ không ai gọi thằng Lai nữa mà là David Phan.

- Vẫn làm neo chứ?

- Chuyện neo niếc để bà xã tôi hôm nào ở Huế vào bả kể. Còn David bây giờ thì... kỳ cục lắm ông ạ.

Rồi Kim kể say sưa, phải súc bình trà đến mấy lượt.

Trước hết là chuyện vợ con của hấn. Ra ở riêng không bao lâu, một hôm hấn về bảo

- Xin ba má cho con lấy vợ

- Thiệt hay giỡn mi?

- Dạ thiệt

- Có sớm không?

- Dạ, con quá hai mươi rồi. Với lại con cần có vợ sớm, vì mẹ con đau yếu, ông ngoại già quá rồi, con lại ở bên này, phải có người chăm sóc ông và mẹ

- Vợ nào mà chăm sóc...!

- Dạ, vợ Việt Nam, cưới xong vẫn ở Việt Nam, thỉnh thoảng con về

- Bao giờ cưới?

- Lúc nào ba má về được, con theo về cưới!

- Cái thằng này! Vợ đâu mà sẵn rứa?

- Dạ, con đã chuẩn bị một năm nay. Con ra tiêu chuẩn cho mẹ con ở nhà kiếm

- Tiêu chuẩn thế nào?

- Dạ, đơn giản thôi, ba điều: Một là không cần đẹp nhưng đừng xấu, phải khỏe để đẻ và nuôi con. Hai là biết giữ tài sản, biết làm cho tiền đẻ ra tiền. Ba là biết thương mẹ và ông ngoại. Dạ chỉ rứa thôi.

Tôi và má hấn ngã ngựa nhưng phải nghe hấn, chứ biết rằng chừ. Cuối năm đó cưới, cưới là vợ có bầu. Đến chừ hấn đã có ba đứa: hai trai, một gái. Bốn mẹ con hấn chưa một lần qua Mỹ. Hấn bảo sẽ qua nhưng chừ chưa phải lúc. Vợ hấn từ một cô bạn học cùng học một trường, cùng đi chặn bò hồi nhỏ nay trở thành một nàng dâu đảm đang, quản lý cơ ngơi bạc tỉ mà hấn bảo đáng điểm 10.

Tôi nghe cũng bắt ngã ngựa, hỏi chen:

- Hấn làm gì mà giàu nhanh rứa?

- Thì ông tính: ở bên nớ hấn có tiêu chí, tích cóp được đồng nào gửi về nhà, mua đất ở Hội An. Lúc đầu mua miếng nhỏ, được giá bán mua miếng to hơn, đến nay hấn đã có một miếng đất lớn, ở một nơi đắc địa, không bán mà ký hợp đồng cho thuê 10 năm lấy tiền trước, bỏ ngân hàng. Chưa kể đất chung quanh nhà ông ngoại hấn, hấn đã mua thêm nay rộng rãi, vuông vức lắm! Tất cả hấn chỉ đạo vợ hấn gần như hằng ngày, tiền bạc phải có sổ sách, chứng từ, chi tiêu theo đúng tiêu chuẩn cho người lớn cả trẻ con. Đúng là đâu ra đấy. À, có

một chuyện này tôi quên nói: Sau việc cưới vợ đẻ con, hấn làm gì ông biết không? Sửa nhà cho ông và mẹ và... làm luôn nhà thờ tộc Phan. Lần đó hấn về, ra Hội An thuê người vẽ kiêu, có ý kiến đến từng chi tiết: Có một đôi liễn treo trước bàn thờ, theo mẫu “Ân quốc, ân gia, ân phụ mẫu / Tạ thiên tạ địa tạ tiền nhân”. Hấn bảo sửa lại: “Ân quốc, ân gia, ân... hiền mẫu” chứ hấn có cha mô mà... phụ mẫu? Không biết hấn học ai mà rành vậy!

- Thật hết bất ngờ này đến bất ngờ khác.

Nghe tôi bình luận vậy, Kim bảo:

- Rồi còn bất ngờ với hấn dài dài. Ông tính hấn văn hóa chưa hết cấp II mà trí thức của mình chừ nói chuyện với hấn phải cẩn thận. Ban ngày làm neo, lượm lon bia, đêm vào máy đọc sách!

Thấy tôi cứ lắc đầu một cách thích thú, Kim bảo:

- Chưa hết. Nghe đây rồi coi có tin được thì tin. Từ hồi qua Mỹ, hấn về nước nhiều lần, nhưng có ba lần gần đây nhất, trước khi lên máy bay hấn đưa cho vợ chồng tôi giữ, cái gì ông biết không, tờ di chúc!

- Trời, di chúc?

- Đúng, di chúc của hấn để lại cho vợ con, ngộ nhớ...

Đến mức này thì tôi không còn ngạc nhiên nữa mà... tá hỏa! Kim bảo khi nhận cái di chúc đầu tiên, má hấn la dữ và khuyên hấn không nên làm chuyện xui xẻo. Hấn bảo:

- Tổng thống mà có lúc còn bị nạn, hưởng chi... Cái gì cũng phải phòng trước là hơn.

Tôi hỏi dồn:

- Anh có nhớ nội dung di chúc của hấn không?

- Hai cái trước thì không. Cái gần đây thì nhớ. Hấn chỉ dặn một việc: tương lai của ba đứa con hấn. Thành đầu Phan Nhất Việt đang học Đại học Nông nghiệp, phải trở thành nhà nông học giỏi, về nhà cưới vợ, chăm sóc ông và ba mẹ, hương khói cho ông bà nhưng quan trọng là phải biến vườn ông thành một nhà vườn kiêu mẫu theo phương pháp hiện đại. Thành em Phan Hậu Việt, đang còn học phổ thông trung học, phải vào Đại học Kinh tế, chuyên ngành quản lý du lịch, cưới vợ học du lịch càng tốt, xây khách sạn trên miếng đất Hội An, phải làm cho khách sạn mình thành khách sạn nổi tiếng ở phố cổ. Bé út Phan Mỹ Duyên đang học phổ thông cơ sở, phải học giỏi để vào ngành sinh hóa ở Đại học Bách khoa, sẽ được sang Mỹ học cao hơn nữa để nghiên cứu chế tạo mỹ phẩm bằng cây cỏ Việt Nam và tiếp quản cơ ngơi của ba, xây dựng thành một mỹ viện ở Houston.

Kim đột ngột dừng lại như đang có vật gì vướng trong cổ, một lúc sau mới tiếp:

- Câu cuối cùng trong cả ba di chúc đều ghi thế này: *Nếu tôi chết hãy đưa tôi về nằm ở quê ngoại tôi*

Phạm Phát